

FAMILIAR

DIARIU BELETRISTICU SI ENCICLOPEDICU - LITERARIU CU ILLUSTRATIUNI.

CUGETĂRI DESPRE VALÓREA SI DESVOL- TAREA CARACTERULUI.

(Urmare.)

Intr'adeveru cine s'a uitatu vre-odata la minunile telescopului și microscopului fără mișcare sufletésca și fără sântiamentu de umilitiã și supunere faciã de atotpotintiã Fiintiei supreme?! Dara acestu sântiamentu e totu odata impreunatu cu inaltiãrea inimeloru nóstre, candu la contemplarea lucrurilor din natura recugetãm, cã preste tóte veghiédiã unu Tata pré bunu, carele totoruru esistintieloru le-a prefiptu o tiénta conforme poteriloru și aplecariloru fia-carei, spre ajungerea carei tiénta elu le-a pusu legi constante și nevariabili. Asta convingere despre nestramutat'a permanentiã a legiloru naturei ne redica energiã, ne dà unu anumitu gradu de independentiã, și ne face domni preste noi, întielegându fenomenele ce se petrecu in giuru-ne, prin acést'a mantuindu-ne de multe superstitiuni feti ai ignorantiei, și sciendu-ne locul și trépt'a ce ocupãmu in natura. Cãta liniscire sufletésca, cãtu balsamu alinatoriu nu isvoresce din tóte aceste pentru noi intre variele furtune ale vietiei!

In fine scientiele descriptive ne deprindu cu clasificarea basata pe analise, asemenarea pãrtiloru și generalisare. „Unulu din cele mai mari folóse ale acestoru studie — díce marele botanicu Cuvier — este datin'a, ce-si însusiesce cinev'a, de a clasificã in spiretulu seu unu mare numeru de ideie. Prin ast'a se deprinde cinev'a cu ace'a parte a logiceii, carea se numesce metodu, intogmai precum cinev'a prin studiulu matematicii se deprinde cu rationa-

mentulu deductivu. Istoriã naturale e ace'a scientiã, carea pretinde cele mai precise metóde, precum geometriã cele mai rigoróse ratiamente.“¹⁾

Éca rolulu educativu alu istoriei naturali!

f) Nu mai puçinu insemnata e inñiriatã educativa a scientieloru asia-numite experimentali, a fisiceii, fisiologieii, chemiei scl., cari se adopera a esplicã cãtu mai acuratu fenomenele din natura și a aretã cauzele și legile loru. In acestu scopu la studiulu scientieloru din vorba ne folosimu de metodu experimentale cu procedurile s'ale logice, adeca cu observarea, experimentarea și inductiunea.

Folósele practice ale acestoru scientie cine nu le cunósc? Cine nu admira nenumeratele descoperiri facute cu ajutoriulu loru, cum și mai 'nainte abiã visatele avantagie provenitórie din aplicarea electricitatii, aburulu și a celor'alalte poteri din natura? Dara intogmai de mare este și folosulu loru formale séu educativu. Anume studiulu loru ne formédiã facultatea de observare, ne desvólta facultatea cugetãrii, ne inavutiesce inñielegintiã, ne face a vedé și judecã tóte lucrurile in modu obiectivu, éra nu superficiale și numai dupa aparentiele acestor'a. Prin tóte aceste dísele scientie inñurescu in modu fórte favorabile asupr'a moralitatiã nóstre și a intaririi caracterulu nostru morale.

g) Pre urma matematicelle séu scientiele demonstrative asemenea posíedu momente educative și formatórie de caracteru. Intr'adeveru matematic'e parte ne este de-adreptulu necesarie pentru vietia, parte ne sierbesce cã ajutoriã a fisiceii,

¹⁾ La V. Simonov, l. c.

mechanicei, astronomiei și a altor științe. Disciplina fizică p. e. din reporturile cantitative ale corpurilor și lucrurilor, calculate cu ajutorul matematicii, deduce reporturile acelorși calitative. Vice-versă matematica încă are studiu ajutoriu din partea estetică, anume desemnului.

Științele matematice — caracterul cărora, că alu unor cunoștințe puru-rationali și încătv'a independenți de experiență, desși justificabili prin experiență, este esactitatea și rigurositatea, și alu cărora metodu este celu inductiv și demonstrarea — prin procedurile demonstrației deprindu mintea a-si țese ideile în înțelesu definitivu, o dispusu a coordina ideile amesuratu metodelui deductiv, prin formularea esactă a axiomelor și definițiilor și prin arătarea clară a dependenței și relației acestora exercita spiritul a observă și avé în toate cuprinderile sistema, claritate și esactitate, în fine învătia pre elevu a se respică scurtu, precisu și lamuritu. Era apoi toate aceste nutrescu și marescu încă și încrederea junelui în sene și în puterile sale, care încredere estmodu întemeiată face parte nu mica din caracterul forte și genuinu.¹⁾

Mai o scurta reflecție cu privire la aședimentele de învățamentu superiori.

Din gimnasia și licee și cum se mai numescu școlile mediocrite esu tenerii studenți, după-cum se pretinde, maturi pentru a înțelega scopulu și gîrstarile reali ale vieții. Ei intra în academii, universități, politehnice și alte institute superiori, destinate că acolo se-si însușească cunoștințele speciale necesare pentru viața practică, se-si câștigate știința așa-numită „pentru agonisirea pâinei“ (Brodstudium). Nu se poate negă, că studiulu de specialitate 'lu pretinde nu numai acum indicat'a necesitate inesorabile a traiului vieții, ci și vastitatea cunoștințelor din timpul modernu, în urmarea carei numai alegîndu-si cinev'a o specialitate e în stare a aprofundă pre acest'a cum se cade, și deci a-si ocupă cum se cuvine locul destinației sale în marea catena a societății, cum și eventualmente a produce pe terimulu științificu și culturale ceva de dîmne-ajuta.

Chiar' în asta tendința de a forma specialiști jace înse unu anumitu pericolu pentru cultura adevărată și nefucată. Că-ci nu se poate trage la îndoială, că specialismulu cu unilateralitatea sa stîrbéza multu puțin puterile spirituale ale individulu, desvîlta pre unele în mare mesura pe comptulu celor'altale, ne grigescce partea omului numita inima, și estmodu cresce în na puțin casuri nesce simpli dileri reci și nepasatori față de problemele mai sublimi ale vieții și omeniei. Cum și cu ce se se contrabalancedie acestu reu? Că respunsu accentuăm denou ponderositatea cultorei umanistice-ideali prin mișcarea estetică, poeziei, muzicii și a celor'altale arti.

Poezia, muzica, artile preste totu nu numai „infrumșetăza viața“, cum țiene opiniunea vul-

gare; ele sunt tot-odată o notabile parte constitutivă a existenței omenesci mai înalte, mai fine și mai nobili. Nu îndesiertu afirmă dical'a, că „de omulu muzicile și iubitoriu de arti se nu te temi.“ Mai bine inima cultă cu minte mai puțin cultivată, decâtu minte foarte cultă, dară fără inima; se înțelegce, că și mai bine cultur'a armonica a ambelor. Poezia, muzica și artile celealalte descépta în noi sîmțimentulu nespusu de suavu alu legăturii armonice a toate ființele, sîmțimentulu așa-dîcundu alu acelei armonie, pre carea filosofulu vechimeii Pitagora spunu că o audia că o dulce melodia resonăndu în universu. Scurtu: precum filosofia cu matematica scl. e în cutare respectu principalea școl'a spiritulu, cultivăndu latura mintală a acestuia; întogmai studiulu esteticu cu poezia și alalte arti totu poteri spirituale innascute desvîlta, potențiandu-le și astfelu restatorindu ecilibriulu puterilor și facultăților sufletesci, care ecilibriu prin diferitele studii demulțori și în multe moduri devine turburatu.¹⁾

(Va urmă.)

DR. GREGORIU SILAȘI.

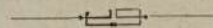
Umbr'a si eu.

Vedînt'a-ti noru în rătăcire
Pre câmpulu ceriului curatu?
Și 'n țug'a lui ore a-ti vedîntu,
Și umbr'a carea l'a urmatu?

E umbr'a lui . . . Pâna e sôre
Acést'a umbra-i după noru
Strabate câmpi, păduri și văi
Strabate lumea 'n falnicu sboru. . .

Noru e copil'a ce iubescu,
Er' eu sum umbr'a cea de noru,
Celu sôre mândru stralucitu,
E nesfîrșitul meu amoru! . . .

Pâna amoru-mi va zîmbi
Ori unde mergi odorulu meu;
O umbra neagra-ti va urmă
Și 'n umbr'a neagra voiu fi eu.

Ce n'am vedîntu?

Am vedîntu trăind în lume, pre celu reu preste celu bunu,
Suferind pre celu cu minte și 'nalțiatu pre celu nebunu;
Între fiu și 'ntre parinte am vedîntu împărechiere,
Și barbati fără credința, — fără mila și dorere; —
— N'am vedîntu înse femeia ce se nu sîmția iubire,
Și ființa se n'alerge după lunei fericeire!

GEORGIU SIMU.

¹⁾ Götthe: „Nur die Lumpen sind bescheiden.“

¹⁾ Vedi Dr. L. Nohl Unsere geistige Bildung, Leipzig 1877.

INELULU.

— Novela. —
(Urmare.)

VI.

Toti ai casei erau adunati in tinda dinaintea cuptoriului. Casele erau facute de tat'a-mosii lui Pavelu, care avuse si executase ide'a de a intr'uni toate sub unu si acel'a-si coperisii. Ast'feliu asiediasa siopronulu de lemne langa grajdu, grajdulu langa locuinti'a d'rstariului, er' de partea astalalta langa siopronu era mai antaiu o camarutia, langa camarutia o tinda mare, din care spre man'a stanga pe o usia inalta coborai in pivnitia, er' in drept'a mai spre fundu tind'a se ingustia, caci despartia camera din faia de odai'a servitoriloru din dosu. In fundu spre steng'a era o v'etra mare, langa v'etra cuptoriulu, langa cuptoriu odai'a de pranditu si in faia cuptoriului scar'a, care ducea in casele de susu, pe care inse acumu se asiediasera toti ai casei ca se veda cum se coce p'anea.

Adeca adeverulu este, ca nu vedeau nimicu decatu capaculu, caci cuptoriulu fusese incalditu, apoi curatitu si p'anele se bagasera de cu vreme, dar' le placea la toti se se asiedie pe treptele scarei, care cu o trepta mai josu, care cu un'a, care cu doue mai susu, cum sta scrisu prin carti ca s'ar' fi asiediatu stramosii nostri R'amleni, de priviau la jocurile de circu seu la teatru.

Candu intra Pavelu, tata-seu domnulu Stefanu stetea in petiore cu unu clondiru in mana din care versa unu rachiu de mastica ce primise in daru si-lu dedea se gaste la ai casei.

„Sarutu man'a tata, bine ai venit“ d'ise Pavelu oprindu-se langa domnulu Stefanu.

„Unde mi-ai umblatu, de unde-mi vii,“ 'lu intreb' a acest'a.

„Am fostu in preumblare, apoi am cetitu si acum viu dela secatur'a de Stoic'a. . .“ respuns' e Pavelu.

„Cetitu, da vei fi cetitu romane, in locu se iai in mana pe Homeru si se studiezi. . .“

„Hai se ne fie de bine,“ 'lu intrerupse o nepota a lui care venise ca se sieda catev'a d'ile la tiera, redicandu si golindu paharelulu ce-i umpluse Domnulu Stefanu cu mastica.

„Se-ti fia de bine, respunde stapenulu casei, apoi umplu paharelulu din nou si-lu dete altui'a si asia pe rendu, uitandu cu deseversire de Pavelu, care se puse pe capetulu unei trepte si cadiuse din nou pe ganduri.

Societatea cea vesela nici nu-lu pre lu' in sema, numai muma-s'a cocon'a Elen'a, se uit' din candu in candu cu cod'a ochinlui la elu si se intreb'a, „ce va fi avendu?“ Dar' nici domni'a-ei nu se pre potu ocupa de elu, caci trebuia se inspectioneze pregatirea lipiei cu jumeri, care nu potea lipsi nici odata candu se cocea p'ane. Nu pre se incredea in servitore si ast'feliu stetea langa un'a din ele, care dupa-ce pusesu „jumerii“ in aluatu

voia se se apuce de framentatu, fara a fi pusu si piperiu dupa cum se cuvenia.

Acesta gresie la slujnicei i sterse impresiunea ce-i facuse tacerea lui Pavelu si-o facuse pe cocon'a se-si arete ascutisulu limbei spre spaim'a servitorei.

De superata ce era nici ca mai voi se suferu atati privitori in giurulu ei.

„Poftiti la mesa,“ d'ise ea, prin urmare prindendu cu brachiele pe cei din giurulu ei si impingendu-i frumusielu spre odai'a de-alaturea, unde in adeveru se intinsese mes'a pentru cin'a familiara.

„Haideti de gustati din vinulu ce am adusu, acum este curatu siampanie,“ d'ise d.-nulu Stefanu.

Toti mersera si punendu-se la mesa incepura se gaste vinulu, care amestecatu cu apa minerala de Borszek ave in adeveru unu gustu bunu.

Pavelu 'si turna mai multe pahare unulu dupa altulu si le goli cu o sete straina. De-odata, dupa-ce turnase din unu nou clondiru, pe care 'lu adusesu chiar' atunci tata-seu din pivnitia, se cutremura si nu se potu opri de a nu scuipa cu gretia.

Totu asemenea facura toti cati beusera in urm'a lui.

Cocon'a, care intru ace'a ispravise cu servitorea, venindu si ea la mesa, observ' a indata, ca beutorii erau sc'arbiti de beatur'a loru si intreb'a:

„Va fi pre acru vinulu? Nu-o spuneamu eu!“ mai adause ea adresandu-se catra domnulu Stefanu.

„Este cev'a cam acrisioru,“ afirm' a acest'a, „dara nu strica nimicu, tocmai dinpotriva, face ca apa minerala de Borszek se pisce cu atata mai placutu pe limba.

Cocon'a nu pre dete ascultare vorbeloru rostite de soaiulu-seu, ci voi se se convinga ea inese-si. Luandu deci unu paharu 'si turna din vinu si-lu puse la gura.

Dar' nici n'apucase se sorba bine din elu, candu incepu se scuipe cu sc'arba si se strige:

„Nefericitule, ai pusu vinu in clondirulu cu gazu!

„Da,“ afirm' a toti cati beusera din ultim'a sticla, „vinulu mirosa tare a gazu.“

Domnulu Stefanu, care era mai adive-ori atatu de mandru de vinulu seu se confus' a, se ros' de ciuda 'si plec' ochii, apoi si-i redica era-si dandu cu ei tocmai de faia lui Pavelu, care inca era schimosita de gustulu celu neplacutu alu gazului, se resti catra elu:

„Ce mostra-mi faci, hai cara-te de-aici, nu ti-am spusu se iai mai bine pe Homeru si se studiezi. Vei gasti pe mesa la mine o noua editiune ce ti-amu adusu-o dela Vien'a dute si cetesce, dar' se nu-o iai de-acolo. Se me ascepti, ca am se-ti aretu cum se pronunti cuvintele“ . . .

Domnulu Stefanu ar' fi voitu se mai spuna cate si mai cate despre Homeru pentru-ca societatea se uite de pozu'a cu gazulu si se admire adenc'a s'a invetiatura, dar' Pavelu dela primele cuvinte se sculase si plecase rusinat.

Cum se urcă pe treptele scarei în susu nu eră nici-decumu dispusa a merge că se cetésca pe Homeru, dupa cumu i ordonase tata-seu, ci intră în odaia s'a și se trantí pe patu.

Pe lângă ciud'a ce-lu cuprinsese în urm'a confruntului ce suferise din partea tatalui-seu nu-lu parasiseră încă indoielile, de care eră muncitu, de cându cu gândulu la inelulu ce voia se dea Tichii Marii Luichi.

„Si óre portarea s'a de-acum nu-mi dá drep-tulu, că se-lu tragu pe sfóra pe domai'alui Déca i-asu cere bani, nu mi-ar' dá, m'ar' întrebá că ce vóiescu se facu cu ei, mi-ar' dice că amu de tóte ce-mi trebue și m'ar' trimite éra-si la Homeru... Dar'... éta unu gându... asía... elu însusi 'mi oblasce calea... În modulu acest'a nu me supui nici unui risicu... Me potú pe deplinu convinge, că sémțiesce lips'a, ori ba... Elu nu o va sémți de siguru, căci chiar' déca adi dominétia a sciutu câtu bani a pusu în buzunariu, dupa-ce i-a risipitu în carulu lui Stoic'a, a trebaitu se-si piérda socotéla...”

În urm'a acestoru redesiuni pe care le-am reprodu su asía dupa cum se presentasera în mintea baetindrului, Pavelu se sculá de pe patu luá o lumina aprinsa și mersé în odaia de-alaturea, care eră odaia de dormitu a tatalui seu.

Pe més'a din midloculu odăii erău vre-o câteva carti, între cari și esemplariulu din scrierile lui Homeru. Pavelu puse lumina pe mésa, deschise pe Homeru, dar' totu-odata luá din buzunariu unu tomu din scrierile lui Paulu de Kock și începú se cetésca unu nou romanu. Din cându în cându se intrerupeá în lectur'a s'a pentru a trage cu urechi'a, că se audia déca nu se apropiá cumv'a pasii parintiloru sei.

Eră cu totul distrasu baiatulu, nici chiar' scenele hazlie pe care le cetia în romanulu lui Paulu de Kock nu erău în stare a-i atrage tóta atentiunea.

Audíndu într'unu rëndu unu sgomotu care venia de josu tresari, și se grabi a luá o cóla de hártie alba, a-si pune unu condeiu la indemána, cernéla dinaintea s'a și unu vocabulariu elinescu lângă sine.

Dupa-ce termiaase aceste preparatuni și urmándu o linisce cumplita în partile de susu ale casei, Pavelu ceti înainte în romanulu seu, dar' nu-o potú duce multu, gândurile nu-i dedeáu pace.

Se socoti, că déca se va încercá a traduce vre-o câteva versuri de-ale lui Homeru, 'si va poté dá o mai buna tiénuta și se apucá de lucru.

În odaie eră linisce deplina, nu se audia decâtu în departare vijaitulu vultórei dela dërste, din cându în cându latratulu lui Griveiu séu a vre-unui altu câne intreruptu de strigatele lui nea Mihaiu caruia i respundeá Ghiti'a din sian-dramau'a din gradina. Câte-odata mai strabateá și câte unu glasu mai tignosu din societatea de josu.

Pavelu isbutise a traduce unu versu, dar' iritatiunea în care se aflá nu-i iertá că se urmeze cu folosu lucrarea s'a.

Se sculá și mersé la feréstra.

Privirea s'a cadíu pe unu peisagiu ademi-toriu.

Cólea curgeá pèrduasiulu cu valuri lucinle în zarea argintia a lunei, care stateá maiestuósa pe bolt'a azurie a ceriului, luminá idu spre drépt'a cosiulu dèrstariului, și dándu-i prin acésta tainica lumina o infaçiosiare romantica. Spre stèng'a eră siur'a vecinului acoperita cu nisce paie, pe care ici-cólea se prinsese câte unu golo nozu de mus-chiu verde, ba reserisera și vre-o câteva surcele de arbori, asía încátu în slab'a și tainic'a lumina a lunii, pareáu nisce misterióse podóbe ale vechiului coperisiu. Dincolo de pèrdu se redicá dealulu cu livadia în a carei mezuina se înaltáu nisce copaci uriasi de unu aspectu fantasticu.

Pe vârfulu unu ulmu uscatu o cucuveica începú de-odata se scóta strigatele s'ale cobitóre.

Pavelu se înfiorá și se întórse éra-si la mésa, unde se puse din nou la lucru.

Tocmai eră se se lipsésca de tóte și lasándu versurile lui Homeru pe mésa se se reintórca în odaia s'a și se se culce, cându unu sgomotu pornitu de josu i-i anunçia că cei multu acceptati erău se sosésca și că ast'felu se apropiá cu pasi grabiti momentulu hotaritoriu.

Aruncá ingraba vre-o câteva rënduri pe hártie apoi se opri éra-si și redicándu capulu trase cu urechi'a.

Domnulu Stefanu n'aveá nici decum obiceiulu se bea, asta séra inse, dupa-ce o patíse cu clon-dirulu de gazu, că se uite societatea de acésta nebagare de séma destulu de superatiósa inchi-nase dar' un'a dupa alt'a asía încátu acumu venia cântándu din psaltichia, ér' cocón'a Leftin'a soçi'a s'a și mam'a lui Pavelu 'lu urmariá de aprópe că se nu i se întemple cev'a.

„De cându suntu nu l'amú mai vedítu asía,” repetá biét'a cocóna necontentitu. Mai adineóra fusese ingrigiata de fiulu-seu, acumu se intristase de starea soçiiului-seu.

Nici Pavelu nu sciá ce se crédia cându audí aghiósele ce le trageá tata-seu, veníndu se se culce.

Acum se deschise usi'a odăii și dete intrare domnului Stefanu.

„Ce faci Pavele, ha, ha, sermanulu baiatu díse betrânulu, cum se casnesce cu Homeru, lasa că mâne 'ti voi dá ajutoriu... adi n'am pofa se-mi mai batu capulu cu versurile elinesci du-te de te culca.”

„Numai unu singuru distide se mai traducu... éta i-i gasisemu întielesulu... déca voiu lasá pe mâne trebue se-mi batu capulu din nou.

„Du-te de te culca,” díse acum și cocón'a Leftina

„Sstt... tacere! Fà bine și lasa-lu în pace... du-te în odaia t'a... are dreptate baiatulu... déca a datu de noima trebue lasatu se faca traducerea, căci pâna mâne ar' uitá. Nópte buna.” și cu aceste cuvinte domnulu Stefanu începú a-si face toalet'a de dormitu.

BCU / Central University of Beijing

e
&
i
ca
e
p
d
e

„Nópte buna!“ repetă cocón'a Leftina, „nu stá pré multu Pavele.“

„Sarutu mân'a mama, indata-ce voiú ispraví me voiú pune sí eu in patu.“

Domnulu Stefanu se deslegase la gátu. Purtá dreptu cravata un'a din acele basmale de metasa négra, care se infasiúráu de dóue-ori peste gátu, apoi prindîndu-se cele dóue capete se legáu încátu formáu unu nodu cu dóue sfêcuri. Acésta legatura domnulu Stefanu o aruncá câtu cólea, apoi 'si scóse gheroculu pe care-lu asvêrlí pe unu scaunu sí acum voi se urmeze totu asía sí cu giletc'a, dar' se impedecá de lantíulu ceasornicului. Acum 'si aduse aminte cá pe lángra césornicu mai avé sí bani in celu-alaltu buzunariu alu giletcei, deci dupa vechi'a s'a deprindere merse la mésa, scóse antâiu césorniculu, apoi chei'a, apoi puse dintru antâiu césorniculu la vrechie de se convinse cá nu a statu sí dupa-ce se uitá cu luare a minte la césu, scóse chei'a 'lu trase césorniculu cá se nu se opréscá pâna deminétia, sí-lu puse frumúsielu pe mésa. Acum desiertá sí celu-alaltu buzunariu de banii de argintu sí de hârtie pe care-i avé mototoliti acolo.

Pavelu se uitase cu cód'a ochiului la ce'a-ce facuse tata-seu. La vederea baniloru unu valu de sânge ferbinte i se pornise din inima spre creeri asía încátu fú apucatu de o naprasnica dorere de capu dar' in urmatórea clipéla 'lu trecura nisce fiori reci sí vêrfurile degetelorú i se facura cá ghiat'a.

„Tat'a este in buna dispositiune, dar' déca mi-ar' dá vre-o doi sfanti, au se-mi cercu noroculu.“

„Tata,“ urmá elu apoi cu vóce tare.

„Ce-i... ai ispravitu... du-te, de te culca.“

„Ba n'amu ispravitu inca... dar'...“

„Vrei se-ti talmacescu vre-un'a din cuvintele elinesci, nu potú! cáci bine vedi, cá m'am apucatu se-mi descaltii ghețele.“

In adeveru domnulu Stefanu dupa-ce 'si goliase buzunarele giletcei, o desbracase sí o aruncase sí pe acést'a lángra gherocu, ér' acumu se trudiá a-si scóte ghețele din petióre, ce'a-ce i faceá mare casna in starea cea neobicnuita in care se aflá.

Fruntea i-se inbrobonise de nisce mari picaturi de sudóre cându isbuti a scóte ghiat'a din petiorulu celu stângu.

Altulu in loculu lui Pavelu vedîndu pe tata-seu cum se casnesce, ar' fi alergatu se-i dea mâna de ajutoriu sí altulu in loculu domnului Stefanu ar' fi provocatu pe fiulu-seu se-i scóta ghețele.

Dar' nici unui'a nici altui'a nu-i trecú ast'a prin gându. Domnulu Stefanu nu-si deprinsese pe fiulu-seu se-i face asemenea serviciu. S'ar' fi sêmtítu elu insusi degradatu, déca Pavelu s'ar' fi plecatu inaintea s'a cá se-i scóta ghețele.

Tênerulu nici cá se gândi la asemenea lucru. Nu dtému, cá déca l'ar' fi rogatu tata-seu se-i dea mâna de ajutoriu s'ar' fi sêmtítu vatematu, ba tocmai din potriava, credemu cá i-ar' fi facutu placere poténdu-i fi intru ajutoriu... dar'... nici cá-i veni aminte, cá ar' poté face asía cev'a.

„Afurisitele de ghețe!“ díse de-odata domnulu Stefanu. Pavelu tocmai voiá se-i spuna cá nu-i cere ajutoriu la traducere cí numai vre-o síese síepte sfanti, cá se aiba sí elu cev'a bani in buzunariu cá toti studentii, cându tata-seu scóse unu racnetu infioratoriu. Dupa-ce se descultíase de ghiat'a din petiorulu celu stângu proptise acestu petioru descultiu de ghiét'a din petiorulu celu dreptu sí se opintise se-o mișce din locu. De odata i alunecase petiorulu celu descultiu sub călcailu ghietei din petiorulu celu incaltíatu sí-lu strivise asía de tare încátu producându-i o dorere ardiétóre í-i scosese acelu tíepetu din gura.

Cocón'a Leften'a veni inte din odai'a in care 'si avé patulu, se véda ce s'a întêmplatu.

„Aoleo, mi-am belitu petiorulu, afurisi't'a de ghiéta,“ se vaietá domnulu Stefanu.

Soci'a-s'a ingrișata, se grabi a-i scóte sí ghét'a cea-lalta sí se-i caute petiorulu, care nu erá nici decum vatematu, asía încátu liniscindu-se indata potú se se retraga.

„Inca n'ai mai ispravitu,“ díse ea catra Pavelu. „Dute de te culca.“

„Indata... mai am numai unu rêndu inca...“ bílbaí tênerulu cu ochii plecati pe hârtie.

I erá téma se-si redice privirea spre muma-s'a cáci acést'a ar' fi cetitu indata in ochii lui acelu focu neiertatu, ce-i consumá sufletulu.

Cocón'a Leftena esi.

Domnulu Stefanu gemeá in patu.

Pavelu se sculá. Mânile i tremuráu, ba i tremuráu sí petiórele, fú silitu a se redimá de mésa, totu-odata se întórse cu spatele spre patu asía încátu tata-seu, déca ar' fi aruncatu ochii spre elu, n'ar' fi potutu se védiá ce face.

Tocmai ast'a o sí voice fiulu-seu, care la gândulu cá comite pentru prim'a-óra in viét'a s'a unu faptu rusinosu 'si esíse cu totulu din fire.

Mân'a s'a cea drépta se intinsese spre golomосу de bilete de banca sí cu dóue degete, cu care pareáu cá voiesce se bata unu marsíu pe tabl'a mesei asía de tare trasaréu, prinse dóue hârtii de câte unu fiorinu sí le trase binisioru spre sine.

„Ce faci?“ díse de-odata tata-seu, care se întórse in patu sí-lu zarise in petióre dar' nu potuse vedeá firesce, cá Pavelu amblá se-i iá doi fiorini din banii sei.

Tênerulu peccatosu in primulú momentu se crediú descoperitu, dar' cu tóta fric'a s'a, víri iute cei doi fiorini in cartea cu versurile lui Homeru pe care o inchise degraba dtcîndu: „Éta me ducu se me culcu, tata!“

„Ai ispravitu?“ 'lu întrebá acest'a.

„Da, am ispravitu, nópte buna tata“ respunse Pavelu cu glasu tremuratoriu.

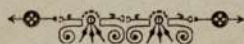
„Nópte buna!“ díse betránulu sí se întórse pe ce'a-lalta parte. Nu sêmtise nimicu.

Pavelu se duse in odai'a s'a unde se desbracá tremurându mereu.

Tóta nóptea nu fú in stare a se linisci. Deabia cându o rosíetia inlacarata pe ceriu in par-

tea din spre resaritu unde vedeá prin feréstra din patulu seu, prevestí apropiarea díoriloru de dífe, atípi dícúndu-si: „N'am furatu... banii suntu in carte... n'o se-i iáu, cáci este o pré urta sémfíre a te scí hotíu... mai bine voiu potriví vre-o mintiuna cá se scotu dela mam'a séu dela tat'a bavi de care am lipsa pentru cá se cumperu inelulu... séu mai bine... se iá draculu pe afurisitulu de inelu.

(Va urmá.)

O ISTORIE DE VISIUNI.

De Guy de Maupassant.

Doctorulu Marrande, vestitulu sí escelentulu medicu de nebuni, a invítatu pe trei dintre colegii sei sí pe patru savanti, care se ocupá cu sciintíele naturale, spre a observá pe unulu dintre bolnavii sei. Indata-ce se adunara prietenii sei, le díse: „Ve voiu presentá celu mai cíudatu sí neliniscitoriu casu ce l'am avutu vre-odata. Despre bolnavu nu am se ve spuú nimicu. Elu singuru va face-o acést'a.“ Doctorulu trase clopotíelulu. Unu servitoriu condu-se pe omu inlauntru. Erá fórte slabu, slabu cá unu cadavru, uscatu intoemai cá anumítii nebuni pe care-i nimicesce unu gándu, cá-ei o inchipuire bolnavitiósa nimicesce corpulu multu mai multu cá frigrurile ori oftíc'a.

Dupa-ce elu a salutatu sí a ocupatu locu, a dísu: „Domnii mei, eu sciu pentru-ce anume v'ati adunatu d.-vóstra aici, sí suntu gat'a se ve povestescu istori'a mea. Intr'unu scurtu tēmpu, d.-vóstra toti ve-ti aflá, cá mintea mea e totu atátu de sanetósa sí de luminata cá sí a d.-vóstre, spre nenorocirea mea, a d.-vóstre sí a întregi omenimi. Dar' voiu se inceptu cu faptele incesi, cu faptele simple: Eu suntu de patrudíeci sí doi de ani. Nu suutu casatoritu, averea mea face atát'a, cátu se potu trái cu unu comfortu órecare. Locuescu pe o mosie la tíermurii Seinei in Bicssard aprópe de Rouen. Iubescu vėnatulu sí pescuitulu. De dinsusu de stāncile mari, care incungíuráu cas'a mea, aveám un'a dintre cele mai frumóse paduri ale Franciei, sí inaintea mea celu mai frumosu fluvíu de pe lume. Cas'a mea e mare, pe dinafara albu spoita, frumosíca, in stílu anticu sí asíediata in midíloculu unei gradini mari, plāntata cu flori grandióse, care se síerpuescu pāna in padure. Personalulu meu consista séu mai bine dísu consistá, dintr'unu visitíu, unu gradinariu, unu camerariu, o bucatarésa sí o spalatorésa, care erá totu-odata sí unu felíu de económa. Toti acesti ómeni locuíu la mine deja de dícece pāna in síesespredíece ani, me cunosceáu pe mine sí cas'a mea, mosí'a sí întregu tíēnutulu ei. Eráu servitorii buni sí pacínici. Acést'a sopusitie e de lipsa cu privire la ce'a-ce am se spuú. Mai adaugu, cá Sein'a, care curge gíuru impregíuru de gradin'a mea, este, dupa-cum sciti, navigabila

pāna la Rouen, sí vedeám dí de dí nāi cu vėntrele sí cu vaporu trecúndu pe dinaintea mea.

Erá in anulu trecutú, in tómná, cându fusei de-odata cuprinsu de o maladiē bizarra sí neesplicabila. Mai antāiu erá unu felíu de nelinisce nervósa, care nopti întregi de-arēndulu me tíēneá trézu, o nervositate atátu de mare, cá celu mai ne'nsemnatu sgomotu me faceá se tremuru. Dispositi't'a-mi erá posomoríta. Aveám de-odata isbucniri de māne neesplicabile. Am adusu unu medicu, care mi-a ordonatu brom sí dusíu rece. Luámu deci in fia-care séra sí deminétia cáte unu dusíu sí incepusem a bea brom. Sí in fapta, incurēndu incepúi a dormí, dar' somnulu devenise pentru mine cu multu mai grósnicu decātu insomni'a. De abíá me puneám in patu, mi-se sí inchideáu ochii sí erám nimicítu. Dá, decadeám intr'unu nimicu, intr'unu nimicu absolutu, intr'o mórte a întregi fíntie, díu care erám tredítu intr'unu modu grósnicu sí vehementu prin sentimentulu unei poveri pe peptu sí pe gura, ce me inecá sí 'mi consumá víét'ia pe propri'a mea gura.

Inchipuití-ve unu omu, care dórme, pe care 'lu ucídu sí care se trezesce cu unu cutítu in gātu; care horcae acoperítu cu sānge sí numai póte resuffá sí care e de mórte, fára de-a avé consciint'ia cá — móre!

Am inceptu a slabí totu mai multu sí observái de-odata, cá visitíulu meu, care erá fórte corpulentu, începuse a slabí sí elu cá mine. I-lu întrebái in sfērsítu:

— Ce e, Jean? Esti bolnavu?

Elu 'mi respunse: „Eu credu cá sum cuprinsu de ace'a-si bóla cá d.-t'a, domnule. Noptíle 'mi stricá dífele.“ Credeám deci, cá in cas'a mea esista vre-o influentia a umedíelii ce ar' avé sē se atribue apropierii fluvíului sí voiám se me mutu de-acolo pentru vre-o dóue-trei luni, cu tóte cá sezonulu de vėnatóre erá atunci in deplina flóre, cându unu faptu fórte cíudatu, pe care díu întēmplare l'am observatu, a produsu unu ast'felíu de síru de descoperiri de necredítu fantastice sí inspaimentátore, cá remaseiu.

Avēndu intr'o séra sete, beui unu jumetate de paharu de apa sí observái, cá stícl'a mea de apa, care stateá pe unu dulapu in fačía patului meu, erá plina cu apa. Nópteá am fostu tredítu in acelu modu grósnicu, despre care vorbisemu toemai mai 'nainte.

'Mi aprínsei luminarea cu frica grozava sí cându vrúi se béu díu nou, observái cu mirare, cá stícl'a 'mi erá góla. De abíá credeám ochiloru. Séu a fostu cinev'a in odai'a mea, séu eu erám unu lunatecu. In sér'a urmatóre voiám se facu ace'asi incercare. 'Mi incuíái usí'a cu chei'a, pentru de a fi síguru, cá nimeni nu póte intrá la mine. Adormí sí me desceptái cá sí alta nópte. 'Mi beuse cinev'a ap'a cáta o vedíusem cu dóue óre mai 'nainte. Cine-mi beú ap'a? De síguru eu, sí cu tóte aceste credeám hotarítu, cá in adēnculu sí dorerosulu meu somnu nu am facutu nici o singura mişcare. Me gāndeám la mijlóce spre a

me convinge, deca nu comitu eu insusi aceste fapte inconscie.

Intr'un'a din seri pusei lânga sticl'a cu apa o butelie de vinu de Bordeaux, o césca cu lapte, pe care nu-lu potu suferi, si pragituri de ciocolada, pe care le mânâncu fôrte bucurosu. Vinulu si pragiturile remasera neatinse; laptele si ap'a au disparutu. Dupa acést'a schimbâi in fie-care di beuturile si mâncarile. Mâncarile compacte nici-odata nu au fostu atinse, ér' dintre beuturi se cosumase numai ap'a si laptele celu própsetu. Acésta indoiela penibila a remasu inse in sufletulu meu. Nu erám ôre eu acel'a, care, fâra de-a avé consciint'a, me redicám din patu si beám insusi lucrurile pe care nu le poteám suferi? Sêmtrile poteáu se mi-se fi schimbatu prin acelu somnu sonambulu, se-si fi pierdutu aversiunea obicînuita si se fi capetatu unu gustu deosebitu. M'am servitu apoi numai decátu de-o noua apucatura incontr'a mea insumi. Invalii tôte obiectele, care trebuiaú atinse, cu legatori albe si le acoperii pe de-asup'a inca cu o batista. In momentul cându me pusei in patu 'mi mângii cu funingine mânile, gur'a si mustetiele. Cându m'am treditu tôte obiectele au remasu nepatate, cu tôte cá au fostu atinse, cá-cî batist'a nu erá asîa precum am fostu pusu-o eu, si mai multu, laptele si ap'a nu eráu nicairi. . . . Atunci 'mi pusei intrebarea: Cine a potutu amblá la mine in fie-care séra? — Sêmtiescu, domniloru, cá eu tôte aceste prea iute vi le povestescu. D.-vóstra rideti, d.-vóstra v'ati formatu deja parerea: „Est'a e unu smintitu!“ Eu trebuia se ve descriu mai pe largu sentimentele unui omu, care inchisu in odai'a lui, cu mintea intréga vede cam dispare ap'a din sticla pe cându elu dórme. Eu trebuia se ve esplicu tortur'a ce se inoiá in fie-care séra si deminétia, acelu somnu imbecilu si ace'a tredire si mai uimitóre. . . . Dar' continuu. De-odata a incetatu minunea. Nimeni nu a mai atinsu nimicu in chili'a mea. Tôte s'au terminatu. Dupa acést'a me aflasemi mai bine. Deveni din nou veselu, dupa-ce audisemi, cá unulu dintre vecinii mei, domnulu Legite, se aflá in ace'asi stare in care me aflasemi eu. Incepú din nou a crede, cá e cev'a nesănetosu in tîenutulu acest'a. Visitulu meu m'a parasitu fôrte bolnavu inca inainte de ast'a cu o luna.

Erá intr'o deminétia de primavéra, cându me preamlám in apropierea rozelor mele si observái fôrte bine, cá in imediat'a mea apropiere cade o roza, cá si cându o mâna neveduta ar' fi ruptu-o, dupa acést'a flórea facú unu cercu, cá si cându ar' fi voitú se-o duca cinev'a la gura, si remase atérnata in aeru, nemișcata, ingrozitóre cá la trei pasi inainte ochiloru mei. Cuprinsu de-o suprindere turbata, me aruncái dupa ea se o prindu, dar' nu aflái nimicu — ea a disparutu. Acum erám cuprinsu de-o furie grósnica in contr'a mea. Unui omu cu minte si seriosu nu-i este permisú se aiba ast'felu de hallucinatiuai! Fost'a ast'a inse o hallucinatiune? Cântái cotorulu si

aflái cá roz'a a fostu própsetu rupta din mijloculu altoru dóue roze, care eráu neatinse. Eráu in fapta trei roze, pe care le observasemi eu. Atunci me dusei cu inim'a amarita in chili'a mea. Domnii mei, ascultati-me; eu sum liniscitu; eu nu credu in lucruri supranaturale, nu credu nici acum in ele, dar' din momentulu acel'a erám convinsu eu si despre díua si nópte, cá lânga mine existá o fiantia neveduta, care m'a cercetatú, m'a parasitu si apoi s'a intorsu din nou. Mai târdiu avú dovéda despre acést'a. Pe tîmpulu acel'a intre servitorii mei se iscasa in fie-care di cértá pentru nesce fléuri la aparentia, dar' totu lucruri, care astadi suntu de importantia pentru mine. O sticla venetiana s'a spartu ea de ea, díu'a la amédi, in odai'a mea de prânzu. Servitoriulu invinovatiá pe buca tarésa, acést'a pe económa, care invinovatiá si ea mai sciu eu pe cine. Usi, care sér'a eráu incuiate, deminétia se afláu descuiate. In fie-care nópte furá cinev'a laptele. — Ah! Cine erá acel'a? Ce fiantia? O curiositate nervósa, insocita de mânia si uimire, me tîné díu'a-nóptea in cea mai mare agitatie. Dar' cas'a devenise din nou liniscita si credeám cá éra am visatu, cându se intêmplá urmatoriulu lucru: Erá in 20 Julie la 9 óre sér'a. Fiindu caldu, am lasatu feréstr'a deschisa. Lamp'a ardeá pe o mésa si i-si reversá radiele tocmai preste unu tomu din Musset, care erá deschisu tocmai la capitólulu „Nóptea de Maiu;“ eu adormisemi intr'unu fotoliu mare. Dupa-ce dormii cam patrudieci de minute, deschisei ochii, fâra de-a face vre-o mișcare. La inceputu nu vedúti nimicu, de-odata mise parú inse, cá o pagina de-a cártii se întóree ea de ea. Prin feréstra nu a intratu nici o singura suflare de vîntu. Erám supriusu si acceptám. . . . Câm dupa patru minute vedúti, dá vedúti, domnii mei, cu proprii mei ochi, cum se deschide o alta fóie si se culca pe ce'alalta, cá si cându unu degetu ar' fi intorsu-o. Fotoliulu se pareá a fi golu, dar' eu intílegeám, cá elu a fostu aici! Voiám se-lu prindu se-lu atingu, dar' scaunulu a cadutu, cá si cându ar' fi fugitu cinev'a de pe elu, lamp'a inca a cadutu de pe mésa, s'a sténsu si feréstr'a a fostu trântita cu o vehementia, cá si cându unu facatoriu de rele ar' fi saritu afara. . . . Ah! . . . Trasei clopotelulu si strigái pe servitoriulu meu. Cându intrase in casa, i-i dísei: „Tôte le-am resturnatu si spartu. Adá-mi o luminare.“ In nóptea acést'a nu mai dormii. Si cu tôte aceste eu erám jucari'a unei ilusii! Nu erám eu acel'a, care a resturnatu fotoliulu si lamp'a? — Nu, nu erám eu! — Stati numai — erá fiantia! Cum se-o numescu? — Ace'a fiantia neveduta! Ea de atunci nu m'a mai parasitu. Díu'a-nóptea aveám sentimentulu, sigurantia si presentia acestui vecinu nevedutu si totu-odata convingerea, cá 'mi consuma viétia óra de óra, minuta de minuta. Imposibilitatea, de a-lu vedé, me revoltá si 'mi aprinse tôte luminarele din apartamentulu meu, cá si cându in acésta lumina lasú poté descoperi. In sfêrsitu 'lu vedúti. — D.-vóstra nu-mi credeti, si eu cu tôte aceste l'am vedútu.

Sîdeam dinaintea unei cărți dar' nu ceteam, ci observam cu toate organele mele agitate pe acel'a, pe care 'lu simtiam langa mine. De siguru, elu era aci, dar' unde? — Simtiam ca si candu a-si fi cetitu, spre a-lu duce in raticire si in curindu simtiam, eram siguru, ca elu cetia preste umerii mei, ca era aci si-mi atingea urechi'a. Me intorsei atatu de repede, ca era pe aci se me restornu. Era lumina ca dlu'a. Priviam in oglinda ce statea in faci'a mea si nu me poteam vede. Ea era gola, luminosa si plina de licore. Chipulu meu nu era acolo... si eu cu toate aceste stateam in faci'a ei. Vedeam intr'ga sticla ca si acoperita cu o negura licurosa. Nu me cutesam se pasiescu inainte, ca-ci simtiam, ca elu se afla intre mine si oglinda si ca trupulu lui a absorbitu reflexulu meu. Ce tema aveam! De-odata me simti intr'o negura si elu parea ca se misca incetu din drept'a spre steng'a, desvalindu incetulu cu incetulu icon'a mea in oglinda. Din nou me poteam privi, cum o faceam in fie-care di.

L'am vedutu deci! Am remasu cu impresiunea acest'a si ea me face se tremuru inca si acum. In dlu'a urmatore am fostu aici si m'am rogatu se fiu primitu. Acum, domniloru, incheiu. Doctorulu Marrande, dupa-ce multu tîmpu se indoi'a, s'a hotaritu se faca singuru o caletorie la mosi'a mea. Trei dintre vecinii mei se afla in ace'asi stare, in care me aflasem eu atunci. E adeveratu?

Mediculu respunse: — E adeveratu!

— Ei ti-au spus se lasi in fie-care sera apa si lapte in odai'a d.-t'ale, spre a vede, deca disparu ori nu aceste fluiditati. D.-t'a ai facutu-o. Au disparutu fluiditatile aceste ca si la mine?

— Mediculu respunse cu o seriozitate serbatorasca: Au disparutu.

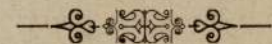
Deci domniloru, o noua fiintia, care fara indoiela se va spori, a aparutu pe pamentu! — Ah! d.-vostre zimbite! De ce? Pentru-ca fiintia acest'a ramane neveduta. Dar' ochiulu nostru, domnii mei, este unu organu atatu de primitiv, ca de abia pote se deosebesc ce'a-ce e neaternatoriu de esistentia nostra. Ce'a-ce i-i prea micu, i-i scapa, intocmai ca si ace'a ce-i prea departe. Elu nu cunoștece miliardele de animale mici, care traescu intr'o picatura de apa. Elu nu scie nimicu de locuitorii, de plantele si de pamentulu steliloru invecinate, elu nu vede nici macaru lucrurile transparente. Elu nu vede aerulu, cu care ne nutrimu, elu nu vede ventulu, care este cea mai mare putere a naturei, care restorna omeni, dobor'a case, scote arbori din radecini si redica valurile marii. E de miratu, deca elu nu vede unu corpu nou, carui'a fara indoiela i-i lipsesc unic'a insusire, de a reflecta radiile luminoase? Vedeti d.-vostre electricitatea, si ea totusi exista! Acest'a fiintia inca exista. Ea este, domniloru, ce'a-ce ascepta pamentulu dupa omu! Ace'a fiintia, care vine se ne detroneze, se ne subjuge si pote se nutresce din noi, ca si noi din animale. De vecuri incoc se simtia si se anuntia, ca sosesce! Temerea de celea neveduta totu-de-a-un'a a stapanitu pe parintii nostri...

Ea a venitu! Toate legendele de fantome, de strigoi, de duhurile necurate, vorbescu despre ea. Totu ce'a-ce faceti d.-vostre, domnii mei, de unu tîmpu incoc se nuntii hipnotismu, spiritismu, magnetismulu, este ace'a fiintia, pe care o anuntati.

Eu ve spunu, ca a sositu. Pribegéza incoc se incolu, ca cei de antaiu omeni, necunoscundu-si inca puterea si fortia, pe care catu mai ingra le va cunoște. Si aci in fine, domniloru, este fragmentulu unui jurnalulu, care mi-a caditu in maini si care apare in Rio de Janeiro. Voiu ceti: „De unu tîmpu incoc se pare ca in provincia San Paulo graséza unu felu de epidemie de nebunte. Locuitorii mai multoru sate au refugiatu si si-au parasitu mosiile si casele, spunendu, ca vampiri neveduti i-i persecuta si-i consuma, vampiri, care pe candu ei dormu se nutrescu din respiratulu lor si nu beau alt'cev'a decatu lapte si apa.“

— La aceste mai adaogu eu: „Cu vre-o catev'a zile inainte de primulu atacu, de care eram pe aci se moru, mi aducu bine aminte a fi vedutu unu vasu brasilianu trecandu pre langa cas'a mea... V'am fostu spusu, ca cas'a mea sta la tiermurii fluviului... fiintia neveduta era desiguru ascunsa in acesta corabie... Nu mai am nimicu de adausu, domnii mei.

— Nici eu, duse doctorulu Marrande, redicandu-se. Nu sciu, deca omulu acest'a e unu nebunu, ori suntemu noi amendoi... ori ca in adeveru a aparutu sucesorulu nostru... 1. r.

EPIGRAME.

Unulu.

Nu rangulu, ce-lu voiu ocupá,
Ci lucrulu, care-lu voiu lucrá,
Menitu e fericire a-mi dá!

Altulu.

Se-mi fia greu a lingusi
Si celoru mari unu vierme a fi,
Candu sciu ca 'n rangulu me voru sui?

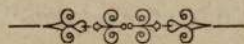
Nebunii vecului.

Promisiunea-i detorie,
Ce onorea o platesce;
Omulu celu de omenie
Cauta de si-o implinesce.

Intieptii. . . .

Talleirandu i-i spoitura?
Greu i-a fostu deci se petruna
Vorb'a: „Omulu are gura,
Ca gandirea se-si ascunda?“

C. MORARIU.

Prob'a de focu.

Comedia intr'unu actu

dupa A. KOTZEBUE de IRIN'A SONEA BOGDANU.

(Fine.)

SCEN'A XIX.

Wenz., Clara apoi Margaret'a.

Wenz.: Eca-me érași sum aici. Aprodulu mieu asuda lînga focu, betrînulul rescolesce carbunii. Noi suntemu nepînditi. Acum'a Margaret'a mea frumoșă! Inse pentru-ce puni mînilé pre fația? Tî-e rusîne?

Clara (incetu): O, dá!

Wenz.: Mînilé cele frumoșé nu voru scuti guritîa. Josu cu ele! (Elu î-i ia mînilé in josu și se rapede in dereptu.)

Clara (rîdîndu): Salutare, domnule Cavaleru!

Wenz.: Clara!

Clara: Me cunósceti in fine?

Wenz.: Sciti dóra farmecá?

Clara: Unu picu.

Wenz.: Dóra stati in legatura cu satan'a?

Clara: Numai nu me lasá se fu arsa cá sî strigoile.

Wenz.: Seriosu dîsu, dómna stá-ve in potere de a însielá luându fația straina.

Clara: Asia precum Ve stá in potîntia domniei vóstre de-a însielá alta infima.

Wenz. (Se sîlesce a-se inbarbatá): Ha-ha-ha! Ce socotiti cá dóra eu nu v'am cunoscutu?

Clara: Mai asía s'a imparutu.

Wenz.: Am voítu a-ve necasi unu picu, atát'a a fostu totulu. In orientu atari farmeece suntu de totu comune; pentru ace'a am gâcitu la prim'a cautatura.

Clara: In adeveru?

Wenz.: Si m'am hotarítu se ve pedepsescu.

Clara: Ai, ce frumosu!

Marg. (Ese incetu din capela si se asiédia la spatele cavalerului)

Clara: Inse intréga poterea mea totu nu-o cunósceti. Eu me potu sî duplicá.

Wenz.: Cu atátu mai bine! Atunci eu voiu avé dóue femei, sî cându un'a va fi mîniósa, atunci me voiu întórce spre ce'alalta. (Elu se întórce, vede pre Margaret'a sî stá întiepenitu).

Marg. (complimentându-se): Slug'a plecata, domnule Cavaleru!

Wenz. (in perplesitatea cea mai mare, se încerca inzedaru a vorbi acusi cu un'a, acusi cu ce'alalta).

Clara: Nu te trufi. Ar' fi lucru plinu de reutate a-se mai pasece la perplesitatea domniei-t'ale. 'Ti recomédu pre amic'a mea din junetîa Margaret'a de Smmenthal.

Wenzel (esclamându tare): Margaret'a de Smmenthal!

Marg.: Mi-se impare, cá noi ne-am mai vedíutu.

Wenz.: Mântuitórea vietíei miele!

Clara: Ce dîci acum?

Wenz.: Astuti'a femeiloru intrece farmecele.

Marg.: Scrie acést'a cu litere de auru de-asupr'a portiei cetatiúiei domuieit'ale.

Wenz.: Unu picu firesce stáu eu cá m tuiesiú intre voi?

Marg.: Sî pre lînga ace'a pecatosu.

Clara: Mi-ai fostu datu inelulu indereptu, acum'a primeșce pre alu d.-t'ale

Wenz.: Ai dreptate, nobila Clara! Eu nu sum demnu se me numescu soçiulu domnieit'ale. A me scusá póte numai aducerea aminte de binefacerea acestei femei farmecatórie.

Marg.: Unu pretestu viclénu.

Clara: Pre care inse eu 'lu i-au de basatu sî in urm'a càrui'a te dechiaru formalu deslegatu.

Wenz. (câtra Margaret'a): Ai audítu? Domniat'a 'mi detoresci recompensa.

Marg.: Cu greu s'ar' poté!

Wenz.: Numai vietí'a se ti-o detorescu nu sî fericirea vietíei?

Marg.: Pâna cându?

Wenz.: Pâna la mórte. Mi-ai scosu din mâna unu inelu sî mi-ai promisú solemne, cá-'lu vei dá in schimbu pentru unu altulu.

Marg.: Ai, ce astutu.

Wenz. (la petiórele ei): Frumoșă Margareta! Nu-lu despretiú, (Elu î-i intinde inelulu.)

Marg.: Se me incredú eu intr'unu barbatu, alu càrui ne-tatonicia.

Wenz.: Sum eu in asía gradu mare vrednicu de pedépsa? Judece ins'asi Clar'a. Primirea ei cea de antáiu rece, ce'a-ce am vedíutu sî am audítu, in contr'a vointíei miele mi-a adusu convingerea, cá aici s'a schimbatu cev'a, sî numai cuvêntulu datu o tîène inca legata de mine.

Clara: Nu voiescu a negá, cá bine ai observatu.

Wenz.: Asia-dara nobila dómna?

Marg.: Ce socotesci sî tu Clara?

Clara: Fâ-mi deplina fericirea. Fí vecin'a mea.

Marg.: Sêmtîesci potere in domniat'a domnule cavalerie de a sustîéré unu anu de proba?

Wenz.: Rogarile miele 'lu voru scurtá.

Marg.: Grigi! In mîi de forme tî-se va aretá ispit'a.

Wenz.: Nu me temu de nici-un'a.

Clara (striga): Wallfried! Walfried! — Domnule Cavaleru voiesci se fí amiculu fiitorului mieu soçiú?

Wenz.: Amiculu sî fratele seu.

SCEN'A XX.

Wallfried. Cei de mai 'nainte.

Walfried (fugindu totu intr'unu suffetu): Domniat'a mai strigatu?

Clara (intinde mán'a): Eu sum libera.

Wallfried (se arunca la petiórele ei): Eu sum sclavulu domnieit'ale pre veci!

SCEN'A XXI.

Cordula. Cei de mai 'nainte.

Cordula: Salonulu este decoratu frumosu, mės'a ascépta óspetii.

Clara: Vino, domnule cavalerie in cetatíui'a mea. A introduce acolo pre mine i-a fostu frica inimei miele vinovate, pre amicu 'lu primescu cu dragoste (Toti voiescu se plece).

SCEN'A XXII.

Gelasiu. Cei de mai 'nainte.

Gel. (carele cu unu clesce aduce unu fieru rosítu): Aici aducu fierulu rosítu. Cui i-va fi cu placere?

Marg.: Nebunule, du-lu numai érași in dereptu, ce mai avemu noi lipsa de acel'a? Abstenti'a este adeverat'a proba de focu s' ah! asía de arare-ori o sustiēnu cei amoresati! (Toti esu afara de Gelasiu s' Cordula.)

Gel.: Nó, da cum remâne cu noi?

Cord.: Déca voiesci, se fimu cum am mai fostu.

Gel.: Inse castelanulu?

Cord.: Tu esti nebunu.

Gel. (i-i presentéza fierulu): Pune-ti unu picu mân'a pre elu.

Cord.: Déca tu 'mi vei premerge cu esemplu bunu.

Gel.: Tu cugeti, cá eu nu asíu poté face acést'a? (Elu 'si linge degetele, se apropie de fieru 'si trage iute mân'a 'ndereptu.)

Cord.: Aibi curagiú!

Gel.: Scii ce? Se-lu lasamu mai antâiu sè se recésca unu picu.

Cord.: S' eu am cugetatu asía.

Gel.: Ne vomu duce braçiú de braçiú s' cându vomu ajunge la fóntâna, vomu aruncá fierulu josu in fóntâna.

Cord.: Bine!

Gel.: Amorul adevratu nu cere proba de focu.

Cord.: Acum'a in fine vorbesci s' tu odata intieptiesce.

Gel.: Ah! Atunci desiguru ór'a mea cea din urma este aprópe.

Cord.: Cându voímu noi se ve insielamu, atunci noi suferimu cu dispretíu chiar' s' prob'a de focu.

Gel.: Asía?

Cord.: S' déca ne-am arde mân'a chiar' pâna la osu, pre voi ve convingemu, cá ea-i inghetíata.

Gel.: S' noi o credemu?

Cord.: O da, voi o credeti.

Gel.: S' inca ne sêntiēmu bine?

Cord.: De totu bine!

Gel. (câtra parterre): O voi femei frumóse, adeveru graiesce?

(Cortin'a cade.)

DIVERSE.

Cronica. — Unu fondu de pensiune pentru profesorii dela gimnasiile confesionali. Ministrulu r. u. de culte a adresatu autoritatiloru cofesionale s' directoriloru supremi de studii o circulara, in care 'si descopere intentiunea de a infintiá unu fondu de pensiune pentru profesorii dela gimnasiile, cari nu suntu de-adreptulu subordinate ministeriului. — Acestu fondu va asigurá viét'á profesoriloru pensionati, precum s' a orfaniloru s' veduveloru loru. — Fondulu se va formá ast'feliu: 1. Fiecare profesor nou va depune odata pentru totu-de-a-un'a in cass'a fondului a trei'a parte din léf'a anualá s' a trei'a parte din ori-ce sporire de léfa ce i-se va face mai târdíu. Profesorii vechi voru platí a trei'a parte din léf'a primului anu alu profesurii loru, apoi a trei'a parte din sporirile de léfa ce li-s'au facutu de-atunci, plusu 5 procente dupa numerulu aniloru de serviciu. Cei-ce suntu membri vre-unui fondu de pensiune, nu voru poté fi membri fondului proiectatu de ministru. 2. Fie-care studentu la inscriere va platí o taxa mica pentru acestu fondu. 3. Corporatiunile care sustiēnu gimnasiulu inca voru platí anumite taxe in rate ori odata pentru totu-de-a-un'a. 4. Ministrulu de culte va dá in fie-care anu o subventiune fondului.

Reform'a dariloru. Ministrulu unghurescu de finantie se ocupa cu cestiunea reformei dariloru directe, precumu s' a darii timbreloru s' com-petintieloru. — In sesiunea de tómná se va presentá s' unu proiectu de lege pentru restantíe de dare. — E verb'a s' de intregirea s' modifi-carea, resp. prelungirea legii din 1881 despre favorurile ce le acórdá statulu industriei indigene.

Auru in Dunare. La lucrarile de sfredelire pentru stélpíi podului ce se face preste Dunare la Pojonu, s'a constatatú, cá stratulu de josu ce are se servésca cá basa stálpiloru contíene fórté multu aur. Stratulu are colóre sura-albastra s' se afla la 6 s' 18 metri sub punctulu nulu alu mesuratoriului Dunarei. — Aurulu se póte scóte usóru prin spalare.

Siahulu s' Femeile romane. Siahulu Persiei de câteva luni caletoresce prin Europ'a. Ast'feliu de curéndu a visitatu s' expositi'a universalá din Paris. In sectiunea româna, s'a uitatu s' la fetele române imbracate in costumu tieranescu. Apro-piindu-se de un'a, Siahulu a intrebatu-o frantíuzesce: „Ce feliu de costume suntu acestea ce purtati?“ — Costume românesci, Sire!“ Siahulu cu unu óre-care surisu: „Tóte româncele suntu asía frumóse? Credeám cá sunteti franceze. Va se dica, Români'a are totu femei frumóse.“

Cani in serviciulu armatei. Resultatulu multíamitoriu ce l'au avutu incercarile de-a se intre-buintiá câni spre scopuri de resboiu in armat'a francesa s' in cea germâna, a indemnatu s' pe administratiunea nóstra de resboiu a face aseme-

nea incercari. — Mai antâiu se facu aceste incercari la trupele din Bosnia și Ertiegoviu'a. Comand'a militara resp. in intelegere cu ministrulu imperialu de resboiu, a și publicatu optu premii in bani pentru canii cei mai bine dresati spre scopuri de resboiu.

O inventiune pentru surdi. Unu studentu dela facultatea de medicina din Charchovu a inventatu unu ast'feliu de instrumentu cu care chiar' și celu mai surdu omu pôte se auda. — Instrumentulu, carui i s'a datu numele de „autifon“, este o simpla tîeva, care conține două elemente electrice și cu ajutoriulu unor conducătoare microfonic instrumentulu se pune in legatura cu urechi'a. Celu mai micu sgomotu dinafara prinsu fiindu de instrumentu, se comunica și audîului omului. — De siguru că deca acestu instrumentu se va adeveri că bunu pentru surdi, elu va fi o binefacere pentru întreg'a omenime.

Legiuri contr'a betiei. Guvernulu olandezu pregatesce unu proiectu de lege, prin care spera se puna ôre-care piedeci betiei. — Êta in resumatu dispositiunile acestui proiectu: — Salarele lucratorilor trebuiesc platite septemânalu, cându suntu mai mici de 35 de lei pe septemâna. Plat'a nu trebuie se se faca in localuri unde se vinde rachiu. Socoteli de cârciuma nu se potu oprî din léfa decâtu pâna la a 5-a parte din salariulu septemânalu. — N'ai' fi reu se se voteze și la noi o asemenea lege.

Unu ginere fugitu cu sócr'a. Preste totu ginerele și sócr'a ducu cea mai rea viétia. Pentru o sócra nu exista

mai miserabilu omu pe lume decâtu ginerele ei, pentru unu ginere nu e vespe mai inveniatu decâtu mam'a-sócra. Lucrulu e așa de perfectu adeveratu, încatu nu e tîera și limba, in care se nu esiste o întréga literatura in acésta privint'a. — O esceptiune din cele mai rare la acésta regula suntu tenerulu ginere și mam'a-sócra din Berlin, care nu numai că nu ducu resboiu de mórte, dar' intretîenu de multu relatiuni amoroase si au gasitu cu cale se tuga dilele aceste impreuna.

Acum doi ani, unu teneru de 25 ani se casatorî cu fét'a unei neguțatoresc; fét'a erá si ea inca fórte frumúsica; dar' si mam'a ei, cu tóte-cá e in vrésta de 45 de ani, e fórte bine conservata. — Casnici'a teneriloru mersé bine pâna cându i se nascú unu copilul. Mam'a-sócra se asiedâ in casa, cá se-si ingrigiésca nepotulu. Cum si ce feliu, nu se scie, mam'a-sócra se dete in dragoste cu ginerele seu — Tener'a soția prinse banueli; si pe fie-care di încordarea cresceá între mama si fiica. Ori de câte-ori se iviáu c. rte între soțiu, mam'a luá partea barbatului, ce'a ce inasprî si mai multu neintielegerile. — Acum câteva dile tiner'a se bolnavi de friguri nervóse, si pentru mai buna ingrigire, fú dusa la unu spitalu. Dupa o jacere de cincî dñle, ea se vindecá și esl din spitalu amarita, cá in totu tîmpulu nici mam'a, nici soțiu ei nu venisera se o véda.

Acasa o asceptá o amaratiune si mai mare. Ea gasí casa góla de mobile; despre mama si barbatu nici o urma. — Intrebându prin vecini, ea gasi la unulu din ei o scrisóre, in care barbatulu i-i spineá cá a fugitu in Americ'a cu sócra-s'a si cu copilulu. — e inbesce pe sócra-s'a pâna la nebunie si cá asceptá dela soțiu s'a se céra si se obtiêna divortiulu, căci are de gându se se casatoréscu cu mam'a-sócra.

Glume. — **Mortu ce n'are odichna.** La unu teatru micu din provintia, se finise representatiunea. Cându erá sè se slobóda cortin'a, remase atêrnata la jumetate. Pe scena nu erá decâtu unu erou culcatu la pamentu care morise in actulu din urma. Tóte silintiele de a slobodi cortin'a eráu fara succesu. Atunci actorulu se sculá dela pamentu și cu o vóce scurta díse: „Nici in mormentu n'am odichna,“ și apucându cortin'a o slobdi in josu.

Banu la bani trage. Unu țiganu care audise proverbulu românú, *banu la bani trage*, fiindu sluga la unu boeriu bogatu, aveá și elu unu galbenu. Pe cându lipsiá boeriu de-acasa elu se duse la lad'a cu bani a boeriuului și printr'o crepatura ce gasí, areá galbenu dícându: „Veniti bani la banu!“ Nu terminase vorb'a și scapá țiganulu galbenu in lad'a boeriuului, ce'a-ce facú pe bietulu țiganu se strige: „N'a mintitu cine a graitu, cá *banu la bani trage*.“

O buna observare. Maiestrulu Angely zugraveá daunadile portretulu unei tenere contese, care 'și dá silint'a se-si stringa gur'a cá se apara cátu se pôte de mica. Fiindu cá acésta opintire i-i schimosiá obrazulu, artistulu strigá in fine nerabdatoriu: N'ai nevoia, d-na contésa, se te opintesci atâtu de multu, cá-ci deca tocmai vréi, te zugravescu fara gura.

Angeru cu turnura. Mic'a Adela intrá repede pe usia, se asiedâ pe unu scaunulu in fața mamei s'ale și dup'o scurta pauza i-i face curios'a intrebare:

— „Mama, spune-mi tu, pórtá și ângerii turnura?“

— „De ce, scump'a mea?“

— „Fiindu-cá vedi mama, tat'a de câte ori te chiama, 'ti díce: ângerulu meu.“

Bine inarmata. „Dîeu, drag'a mea, te-ai hotaritu seriosu se te mâríti dupa unu veduvu?“

— „Fára indoiala.“

„Si nu-ti pomenesce nici-odata de femeia cea de antaiu?“

— „Nu-i dá mân'a, cá-ci atunci numai decâtu asú incede si eu despre alu treilea barbatu alu meu.“

Se slobóde la tîrgu. Parentete jidanu: 'Ti dáu cu Salic'a mieu cincîdñeci-mîi floreni zestre. N'o nu e destulu?

Petitoriulu baronu scapatatu: Dara cugeta, bunule parente, cá fét'a d-rale nu e nici frumósa, nici ténera. Mai dá cev'a pe de-asupr'a si-apoi nu voi considerá la scaderile ei.

Parentele: Wie haist pe de-asupr'a? Da, nu-ti-o dáu eu pe de-a-supr'a pe scump'a mea fiica.

Petitoriulu (distrasu): Ba scii ce? Dá-mi acum in minte celea cincîdñeci de mîi si-apoi nu-mí dá pe de-asupr'a nimicu.